

El castell de Kafka: una nova traducció a partir de la versió manuscrita

Joan Ferrarons

Aquesta tardor ha arribat a les llibreries la meva traducció d'*El castell* de Kafka, publicada per Club Editor després de dos anys i escaig de feina intensa i, a voltes, obsessiva.

Es tracta d'una novel·la inacabada (com les altres dues de l'autor: *El desaparegut* o *Amèrica* i *El procés*) que ja havia estat traduïda per Lluís Solà l'any 1971. Aquesta versió, fins ara l'única en català, es va reeditar durant els vuitanta i els noranta, però actualment ja no es podia trobar a les llibreries. A més, dues altres consideracions van portar Maria Bohigas, l'editora de Club, a proposar-me de fer una nova traducció: en primer lloc, el model de llengua literària, que al nostre país ha variat força dels setanta ençà, cosa que entorpeïa l'accés del públic actual a aquesta novel·la; i, en segon lloc, que quan Solà traduí *El castell*, encara no se n'havia fixat el text manuscrit, és a dir, no es disposava de l'obra tal com l'havia deixada Kafka.

El text «original» que havia circulat fins aleshores era l'editat pel seu amic Max Brod, i és que, amb la intenció de donar a l'obra un aspecte més acabat que l'ajudés a difondre-la, el marmessor literari de Kafka hi aplicà un seguit de canvis estilístics: va modificar la divisió per capítols (que passaven de vint-i-dos a divuit), va introduir comes al text per adaptar la puntuació a la normativa alemanya, va dividir frases llargues, va passar al mode conjuntiu parts del discurs indirecte (mentre que en alguns casos va fer el contrari), va canviar la sintaxi d'algunes frases, va substituir algun mot austriac per d'altres en alemany estàndard i va eliminar algunes frases sense que sigui evident per què.

És cert que en edicions successives Brod havia anat restaurant el text, és a dir, acostant-lo al manuscrit, però no fou fins a l'any 1982 que un equip de germanistes dirigits per Malcolm Pasley en va publicar la versió manuscrita, que avui es considera canònica. Les dues grans novetats d'aquesta edició eren la restauració de la puntuació, considerada un element cabdal de l'estil kafkià, i un volum que contenia totes les correccions i supressions practicades per l'autor mentre treballava en la novel·la. La meva traducció, doncs, ha partit d'aquesta versió.

La principal prioritat que em vaig fixar fou reproduir fidelment el to de l'original a cada moment, atès que varia força al llarg de la novel·la i sovint de manera sorprenent. Així, els capítols angòixants alternen amb escenes còmiques, picants o —per què cal amagar-ho?— magistralment avorrides. També coneixen una gran variació de registre els extensos diàlegs, que predominen a la segona meitat de la novel·la. Sentim com el parlar culte dels funcionaris es

pot degradar fins a la grolleria o com una simple hostalera de poble pot adoptar, quan enraona sobre el castell, l'aire més aciençat. Això fa que els diàlegs sovint sonin menys naturals del que es podria esperar, com també sobta la manca quasi absoluta de col·loquialismes, anacoluts, incorreccions o dialectalismes en el parlar, recordem-ho, d'una contrada rural i aparentment aïllada.

De retruc, el meu plantejament ha fet aflorar aspectes pels quals altres traduccions, sobretot les primeres, passaven de puntetes. Segurament el que més en sobresurt és la comicitat, perquè *El castell* també pot resultar, de vegades, francament hilarant. Kafka era un amant del cinema de Chaplin i no costa trobar semblances entre els ajudants de K., el protagonista de la novel·la, i alguns dels personatges encarnats pel cèlebre còmic. Però tampoc no podem oblidar la sexualitat que travessa la novel·la (sovint en forma d'abús) ni l'homoerotisme d'algunes escenes en que K. se sent poderosament atret vers dos homes, en Barnabas i en Bürgel.

Com deia suara, treballar amb la versió manuscrita m'ha permès accedir a la puntuació de Kafka, i aquest és un dels trets estilístics en que he volgut ser més escrupolós. D'entrada ja salta a la vista que l'autor sol afavorir períodes llargs, però el que més crida l'atenció és que l'elecció entre períodes llargs i curts sovint no es deu tant al contingut del relat, com a la percepció que en tenen els personatges (en els diàlegs) o el protagonista (en la part narrada). Així, les frases curtes i seguides poden indicar perplexitat, mentre que la unió en un sol període de frases que altrament separariem amb punts pot expressar, per exemple, la immediatesa (percebuda) d'una acció i les seves conseqüències.

El trasllat al català d'aquest sistema tan peculiar violenta de manera conscient els bons costums de la puntuació catalana, entenent que qualsevol alternativa no faria justícia a l'estil de l'autor. En la part dialogada no ha estat tan fàcil, ateses les importants diferències sintàctiques entre l'alemany i el català. Si aquella llengua té una sintaxi rígida que fa innecessàries les comes dins d'una frase, el català pot i sol marcar amb comes qualsevol incís, complement oracional o sintagma desplaçat del seu lloc habitual, cosa que passa més en els diàlegs que en la resta del text. Dins dels diàlegs, doncs, i per facilitar una comprensió que en alemany és immediata, de vegades m'he decantat pel punt, a sabuda que cap de les opcions a l'abast era del tot satisfactòria.

D'altra banda, m'he abstingut d'esmenar errades pròpies d'un manuscrit inacabat, com ara les petites incongruències que es donen, per exemple, en el nom dels hostals, en el color de cabells de l'Olga (que al segon capítol és rossa, però que cap al final de la novel·la es torna morena), la càlida rebuda d'en Barnabas a l'Hostal del Pont (en contrast amb el menyspreu que desperta més endavant) o en el ritme de la narració allà on Kafka suprimeix algun passatge.

A parer meu, encara que sigui de manera subtil, tot això ajuda a comunicar la in-compleció d'una obra que avança enmig d'ambigüitats i d'incerteses. En aquest sentit, val la pena preguntar-se si el caràcter inacabat de la novel·la no contribueix precisament a fer-la més grandiosa i tot.

